

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens quatuor Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine decimusquartus, de
Iuramento, & Adiuratione. Secundus, de Voto. Tertius, & charior Authori,
de statu Religioso. Quartus, de vitiis oppositis Religioni

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Quibus competat, & in quae vota potestas delegata dispensandi. punct.
13.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76572)

dam (inquit) quod notauit Victoria ista quinque vota tunc referuari Pontifici cum absoluta sunt, cum vero conditionata, vel penalia pertinent ad Episcopum. Consentit Antonius Gomez in Bulla cruciata *clausula* 10. n. 99. Petrus de Ledem. 2. p. sum. tract. 10. c. 8. pag. 126. Quos refert & sequitur Thom. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 10. n. 13. Et lib. 4. sum. c. 40. n. 99. Et probabiliter reputant Lessius, Basilius, Layman, & alij supra citati & tenent plures sapientissimi viri nostræ ætatis vt testantur Anton. Gomez, Petrus de Ledem. Sanch. & Lessius supra. Probo primò, quia vota conditionalia imbibunt in sua natura imperfectum & diminutum consensum in rem promissam; quippe est consensus sub conditione contingenter futura. Sed hic diminutus consensus non mutatur superueniente conditione, alias nouum votum fieret. Sed ex illo diminuto & imperfecto consensu, qui præterit posita conditione nascitur absoluta & perfecta obligatio rei promissæ exequenda. Ergo hæc vota referuata non sunt. Quia referuatio quæ stricti iuris est, solum vota ex sua natura perfecta & absoluta comprehendere debet. Secundò mouetur; quia vota conditionalia penalia communior sententia defendit referuata non esse; at proxiis eadem ratio procedit in votis purè conditionalibus (vt latissime expendit Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 99. & admittit Basilius, Legion. lib. 8. de matrim. c. 9. n. 10. & ego breuiter probo; quia ob triplicem causam possunt vota conditionalia penalia conditione impleta excludi à referuatione. Prima; quia consensus fuit imperfectus secunda, quia fuit ex displicentia rei promissæ, tertia, quia fuit ex animo & proposito absoluto vitandi supradictam obligationem. Nulla alia causa fingi potest. Sed hæc procedunt in votis purè conditionalibus. Nam quoad imperfectum consensum admittit Suarez & est res clarissima, siquidem eius imperfectio in eo consistit, vt non absolute sed sub conditione obligationem suspendente promissio fiat. De displicentia rei promissæ etiam est manifestum. Potes namque promittere religionem sub hac conditione, si diuitias amiseris, si beneficium non impetraueris, non quia ad religionem affectus sis, potius enim illam (vt suppono) auerfaris, sed ad vitandum infamiam, & ignominiam, quam ex paupertate times. Ergo in votis conditionalibus stare optime potes displicentia rei promissæ. Denique voluntas & affectus absolutus vitandi quoad fieri possit obligationem, etiam in votis conditionalibus reperitur vt in exemplo proxime allato liquet; siquidem factio illo voto religionis pro vitibus conaberis diuitias conseruare, & beneficium obtinere, ne religionem tibi exolam cogaris accipere. Item claritas elucet in exemplo, quod ipsemet Suar. d. cap. 23. n. 13. admittit, nempe cum religionem promittis, si fornicationem commiseris, non in penam delicti committendi, sed in medicinam & satisfactionem illius, vt scilicet religione assumpta abstineas à tali peccato committendo, & pro commisso satisfacias. Nam certum est factio huiusmodi voto te voluntatem, & propositum firmum habere debere vitandi supradictam obligationem religionis: siquidem debes habere voluntatem fugiendi fornicationem, quia non inculcatur obligatio non contrahitur. Sic ergo certum, eandem esse rationem excludendi vota purè conditionalia à referuatione ac conditionalia penalia. Tertio probo, Suar. Basilius, & fere omnes Doctores contrariæ sententiæ admittunt; cum dubium est; an votum aliquod referuatum sit, non esse censendum referuatum: quia referuatio vix potest odiosa rem certam effici non dubiam, & in casu dubio in benigniorem partem inclinandum est. At negari non potest esse satis dubium, cum sit sub opinione probabilis positum an vota purè conditionalia sint referuata etiam post impletam conditionem. Ergo affirmandum est referuata non esse, sed absque illo scrupulo posse à Prælati inferioribus causa intercedente dispensari.

16. Neque obstant rationes pro contrariis sententiis allatae. Ad fundamentum primæ sententiæ respondeo, purificata conditione obligationem reddi puram, absolutam, & perfectam. Sed quia hæc obligatio ortum habet ex imperfecto & diminuto consensu; ea de causa non referuatur. Alias etiam vota penalia referuari deberent; cum etiam illorum obligatio purificata conditione pura absoluta & perfecta sit. Ad confirmationem concedo, ex contractu conditionalis posita conditione procedere eisdem effectus morales qui procederent si absolute fieret, quando illi effectus oriuntur ex obligatione contractus, non ex modo contrahendi. At referuatio votorum non tam respicit illorum obligationem, quam modum contrahendi illam, & cum hic modus in votis conditionalibus imperfectus sit, & diminutus, in causa est, ne ea vota referuata sint. Fundamentum vero secundæ sententiæ ex probatione nostræ facis solummodo.

17. Aduerte, vota conditionalia referuata non esse, quæ vere conditionalia sunt. Nam si ex se sint absoluta, & solum apparenter conditionalia; eo quod emittantur sub conditione de præterito vel de presenti, vel sub conditione de futuro necessaria omnes Doctores censent esse: tamen si cum displicentia rei promissæ emittantur. Quia consensus cui afficit referuatio, est integer & perfectus. Suar. lib. 6. c. 23. n. 9. Et ita

Sanch. lib. 4. sum. c. 40. n. 87. Et sequent. Basilius, Legion. lib. 8. de matrim. c. 9. n. 12.

PUNCTVM XIII.

Quibus competat & in quæ vota potestas delegata dispensandi?

SUMMARIVM.

- 1 Tenor delegationis diligenter examinandus.
- 2 Generalis facultas dispensandi in omnibus votis non comprehenditur referuata.
- 3 Si concessio sit absoluta referuatorum omnia referuata comprehenduntur.
- 4 Si concessio sit omnium votorum excepto castitatis, & religionis referuata veniunt.
- 5 Si concessio esset omnium votorum etiam castitatis omnia minora continet.
- 6 Extenditur facultas dispensandi generalis ad vota ante & post concessionem emissæ, sed non ad vota in commodum tertij facta.
- 7 Facultas dispensandi in votis est religionis concessa.
- 8 Possunt in omnibus votis quæ iure ordinario competunt Episcopi.
- 9 Quibus sit concessa potestas ad dispensandum cum ligatis voto castitatis ad petendum debitum.

Delegata potestas prouenit ex commissione facta ab eo, qui potestatem habet ordinariam. Nam hic delegate potest. Hi igitur, quibus ordinarius suam potestatem delegauerit, potestate delegata gaudebunt. Tenor autem delegationis diligenter examinandus est, vt ex illo colligatur, ad quæ vota delegata potestas extendenda sit. Sed quid sæpe verba dubia sunt & mens concedentis non satis colligitur. Placet frequentiores concessiones explicare, vt inde colligere possis, quid in alijs sentire debeas.

1. At in primis examinandum venit; an concessa tibi facultate dispensandi in omnibus votis, concessa censentur referuata; soto lib. 7. de iustitia q. 4. a. 3. in fine corpor. Emanuel. Rodrig. in summ. 2. p. ca. 97. n. 1. in fine. Sanch. lib. 8. de matrim. disp. 9. n. 2. Negant de voto castitatis, & religionis: quia hæc (inquit) in generali concessione non veniunt, sed indigent speciali. Secus verò de voto peregrinationis ultramarinae, & à foriori Romanae, & Compostellanae, cuius referuatio quia non est tanti momenti, neque ita antiqua, ac referuatio voti castitatis, & religionis non videntur hac speciali, & expressa concessione indigere. Ceterum omnino tenendum est, sub illa generali facultate nullo modo comprehendendi vota quæcumque referuata. Quod manifestè colligitur ex c. si Episcopus de pœnitenti. & remission. in 6. Vbi Pontifex loquens de casibus referuatis negat in generali concessione comprehendendi sed indigere expressione speciali, & subdit Pontifex rationem, quia in generali concessione non veniunt ea quæ non esset quis verisimiliter in specie concessurus, regula in generali & de regulis iuris in 6. quod non aliter sit nisi quia sunt referuata. Cum ergo non solum vota castitatis & religionis sed & triplex peregrinationis sint referuata; efficitur in generali concessione dispensandi vota, hæc referuata non comprehendendi. Deinde nulla alia de causa vota castitatis, & religionis indigent speciali concessione, nisi quia sunt referuata. Quod verò sint antiquitas, & pluribus decretis referuata, non variat qualitatem referuationis. Cum igitur vota trium illarum peregrinationum verè referuata sint, etiam speciali concessione indigebunt. Quòdque non leuiter indicatur in *extravaganti c. si dominici 2. de pœnitenti. & remission.* vbi Pontifex omnia illa quinque vota referuata æquiparat in necessitate specialis licentiæ & expressionis ibi, nisi ex speciali licentiâ & certa scientia nostra. Et ita tenet Suar. lib. 6. de voto c. 23. n. 4. Sanch. retractans sententiam lib. 4. de voto c. 40. n. 16. Layman, lib. 4. sum. tract. 4. c. 8. n. 7. Basilius Legionensis lib. 8. de matrim. cap. 10. num. 5.

3. Verum si tibi concessa sit facultas dispensandi in votis referuatis absque vlla exceptione, omnia comprehenduntur, quia nulla est specialis ratio neque ex vtu neque ex consuetudine vnum potius quam aliud excipiendi. Sic Basilius *dicto c. 10. n. 6.* Sanch. c. 40. n. 17. Suar. lib. 6. c. 26. n. 5. Si tamen ab hac concessione referuatorum exciperet Pontifex aliquod ex his quæque votis, non obinde limitatur concessio comparatione reliquorum: (quidquid contra sentiat Sanch. *dicto c. 40. n. 20.*) quia exceptio potius firmat regulam in casibus non exceptis, quam illam astringat. Fauet Suar. lib. 6. cap. 23. num. 10. & ipse Sanch. n. 22.

4. Quod si omnia vota conceduntur excepto voto castitatis & religionis. Censet communis sententia ne illa exceptio inuultis sit, voluisse Pontificem in illa generali concessione reliqua referuata

reſervata minorā comprehendere. Neque obſtat exceptionem non ampliā regulam ad caſus, qui ſub regula non comprehenduntur iuxta legem iſſe de regulis iuris. Quia hoc procedit quando exceptio ſub regula comprehenditur, ſecus quando non comprehenditur: tunc enim appoſita ampliā regulam ne exceptio inutilis fiat. Sic Sanch. d. c. 40. num. 19. Suar. c. 27. n. 7. Baſilius Legionenſis lib. 8. c. 10. n. 6. Idem progreſſus videtur dicendum ſi Pontifex concederet poteſtatem generalem diſpenſandi in omnibus votis, & ſolum exciperet votum triplicis peregrinationis, ex vi huius conceſſionis vota caſtitaſis, & religionis (eſto maiora ſint) diſpenſari poſſe. Quia alias eſſet inutilis exceptio, vt pote ſub regula non comprehenditur. Sed quia difficile eſt, id concedere, & præter communem ſenſum, vt ex relat. Doctōribus conſtat, potiùs crederem exceptionem illam (ſi forte aliquando ſub illa conceſſione fieret) appoſitam eſſe ad tollendam omnem dubitationem, quā vt ex illa maiora vota cenſere, nō concedi. Si verò exceptio tantum eſſet voti ultramarini, crederem vota peregrinationis Romanæ, & Compoſtellanæ concedi. Quia cum hæc vota ſimilia ſint, imo minorā; exceptione maioris ea videtur concedere. Alias vt quid grauioris voti exceptionem facit? Sanch. lib. 4. cap. 40. num. 20.

5. Verum ſi conceſſio eſſet omnium vororum etiam caſtitaſis, omnia minorā debent cenſeri conceſſa. Quia illa dictio implicatiua etiam arguit idem eſſe in caſibus minoribus; vt ſi Pontifex concederet poteſtatem abſoluendi ab omni cenſura etiam propter hæreſim incurſa, omnia cenſurarum abſolutionem concedit, Quia omnes reputantur minores, Sanch. lib. 4. c. 40. n. 21. Baſil. Legion. lib. 8. c. 10. n. 6. Votum tamen æquale ex vi illius dictionis non cenſetur conceſſum; ac proinde conceſſione facta omnium vororum etiam caſtitaſis, non cenſetur votum religionis concedi, neque conceſſo voto religionis intelligitur votum caſtitaſis concedi: quia reputantur æqualia. Suar. lib. 6. cap. 25. n. 8. Sanch. lib. 4. c. 40. n. 21. Baſil. Legion. lib. 8. c. 10. n. 6.

6. Porro hæc facultas diſpenſandi in votis (& idem eſt de facultate commutandi) generaliter conceſſa extenditur ad vota ante, & poſt conceſſionem emiſſa. Quia petit latam interpretationem iuxta dicta tract. 3. de leg. diſp. 4. de priuileg. punct. 11. & latè probat Suar. lib. 6. de voto c. 13. Nunquam tamen cenſetur extenſa ad vota in commodum tertij facta, ſi à tertio illo accepta ſint. Quia tunc non ſolum habent voti obligationem ſed etiam obligationem promiſſionis humanæ acceptatam ac proinde obligationis fidelitatis & iuſtitie. Secus verò eſſet ſi ſolum in ratione voti remaneret. Baſil. lib. de matrimonio c. 10. n. 7. Suar. lib. 6. de voto cap. 14. num. 13. & latius cap. 15. per totum.

7. Quod ſi roges; quibus poteſtas diſpenſandi reipſa delegata ſit? Reſpondeo generaliter ſolum inueniri delegatam religioſis. Nam Innocentius VIII. conceſſit mendicantibus vt poſſet diſpenſare in omnibus votis, in quibus poſſunt Epifcopi excepto voto peregrinationis ultra duas dietas (hoc eſt ultra viginti leucas) ſecundum Rebuffum de priuileg. ſchol. priuileg. 161. Azcubedo lib. 1. reſcript. tit. 7. leg. 10. n. 2. Sanch. lib. 4. ſum. c. 43. n. 4. At Martinus V. Benediſtinis conceſſit omnia vota Epifcopalia abſque vlla limitatione, qua facultate gaudent omnes religioſi, qui eorum priuilegiis communicant. Conſtat quoque ex compendio priuilegiorum Societatis Ieſu verbo diſpenſatio §. 10.

8. Ex qua conceſſione conſtat manifeſtè, poſſe religioſos diſpenſare in omnibus votis (exceptis illis quinque reſervatis) ſicuti poſſunt Epifcopi cum hac tamen differentia, quod Epifcopi poſſunt etiam in illis quinque reſervatis diſpenſare, cum vtget neceſſitas maturandi diſpenſationem neque patet aditus ad pontificem ſeu vices illius habentem. At religioſi nequaquam in hoc caſu diſpenſare poſſunt, vt ſuperiori punèto notauimus. At poſſunt religioſi diſpenſare cum quibuscumque fidelibus ex quacumque Diœceſi ad ſe venientibus. Quia cum omnes Pontifici priuilegium concedenti ſubdantur, non eſt cur ad fideles vniſ Diœceſis limitetur. Secus verò Epifcopi, qui cum iure ordinario procedant, & ex officio ſolum comparatione fidelium ſuæ Diœceſis eam poteſtatem exercere poſſunt. Sanch. l. c. 43. n. 15. Baſil. Legion. c. 10. Deinde ſicut poſſunt Epifcopi diſpenſationem concedere extra Sacramentum penitentie, etiam poſſunt religioſi quia in ſupradicto religioſorum priuilegio nulla ſit quoad hanc partem limitatio. Baſil. ſupra, Sanch. n. 17. Neque vltus poteſtatis limitandus venit ex eo, quod aliud priuilegium magis ſtrictum & limitatum religioſis concedatur, quia vnum alteri non aduerſatur. Quapropter eſt pluribus religioſis conceſſum ſic priuilegium diſpenſandi cum iis, qui ſtrictiorem religionem vouerunt, non obinde priuantur poteſtate vtendi vilo priuilegio laxiori Benediſtinis conceſſo, vi cuius diſpenſare in ſupradicto voto poſſunt abſque onere & conditione perfeuerandi. Sanch. d. c. 43. in fine Baſilius Legion. lib. 8. cap. 10. nu. 10.

9. Præter ſupradictum priuilegium conceſſum eſt Proviſalibus Mendicantium & religioſis ab ordinario approbatis,

quibus ipſi communicauerint poteſtas diſpenſandi ad petendum debitum cum iis, qui poſt votum caſtitaſis matrimonium contraxerant. Sic enim conceſſit Pius V. vniſ votis oraculo vt teſtantur plures relati à Sanch. lib. 8. de matrim. c. 16. n. 3. Et refertur in compendio priuilegiorum Societatis Ieſu, verbo diſpenſatio, §. 9. Neque opus eſt matrimonium conſummatum eſſe tum quia periculum eam reſtrictionem non apponit. Tum quia periculum incontinentie in ſe uolente & matrimonium contrahente ſemper adest, cum non reneatur cohabitationem deferere. Sanch. c. 43. n. 10. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 12. ſine. Ex quo ſit virtute huius priuilegij non poſſe diſpenſari eos, qui poſt matrimonium contractum caſtitaſtem vouerunt. Quia de ipſis priuilegium non loquitur teſte Manuel Rodrig. tom. 1. q. reg. q. 73. n. 1. Sanch. l. c. 43. n. 12. Baſil. Legion. 8. de matrim. c. 10. in fine. Poſſunt tamen virtute illius priuilegij Benediſtinis conceſſi diſpenſari, quando ab Epifcopo poſſant iure ordinario Sanch. d. cap. 43. n. 12.

PUNCTVM XIV.

An qui poteſtatem habent diſpenſandi poſſint vota commutare, vel è contra.

SVMMARIVM.

1. Quaſtio eſt de poteſtate delegata non ordinario.
2. Ex poteſtate commutandi communis ſententia negat poteſtatem diſpenſandi inferri, & qualiter hoc intelligatur.
3. Conceſſa poteſtate diſpenſandi, negat Nauarrus concedi poteſtatem commutandi.
4. Probabilius oppoſitum.
5. Satis ſit contrarium fundamentum.
6. Extendatur ne poteſtas diſpenſandi in votis ad vota inferiora, remiſſe.

1. **D**E poteſtate delegata eſt quaſtio. Nam gaudentes poteſtate ordinaria diſpenſandi omnes admittunt, & poteſtate commutandi gaudere. Cum vtraque poteſtas ad bonum Eccleſie regimen ſpectet. Et tradit Sanch. lib. 4. ſumma cap. 49. num. 28. Suar. lib. 6. c. 12. n. 4.

2. Et quidem conceſſa poteſtate ad commutandum communis ſententia negat, poteſtatem diſpenſandi conceſſi vpoſt maiorem; neque vilo modo contentam ſub poteſtate ad commutandum. Sic Sanch. l. c. ſumma c. 53. n. 2. Suar. lib. 6. de voto c. 12. n. 5. Auguſt. Barboſa 2. de poteſtate Epifcopi allegatio 37. num. 4. in fine. Si tamen eſt conceſſa poteſtas ad commutandum in minus, cum in ea commutatione quadam partialis diſpenſatio reperitur, conceſſa in facultate aliquant diſpenſandi poteſtas conceditur. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 1. Sed hæc non eſt propria diſpenſatio, cum vinculum voti non abſolutè relaxet, ſed in aliam materiam cum vilo minorem transferat.

3. Difficilis verò eſt; an conceſſa poteſtate diſpenſandi eo ipſo cenſetur conceſſa poteſtas commutandi? Negat Nauarr. in ſum. c. 13. n. 70. Valent. 2. diſp. 6. q. 6. quaſt. 7. reſp. ſententia que Azor. l. p. lib. 11. c. 10. q. 4. & cap. 13. q. 7. alius relati Sanch. lib. 8. de matrim. diſp. 2. n. 15. & lib. 4. ſumma cap. 53. n. 4. & Mouenter: quia ſunt poteſtates omnino diuerſe, neque vna ſub alia comprehenditur. Nam poteſtas diſpenſandi eſt poteſtas auferendi integrè obligationem; ac contra poteſtas commutandi eſt poteſtas non auferendi obligationem, ſed eam in aliam materiam transferendi. Non igitur vna ſub alia comprehenditur poteſt. Deinde poteſtas diſpenſandi requirit legitimam cauſam ſecundum omnium ſententiarum tamen non expoſtulat commutandi poteſtas. Ergo vna poteſtas non continetur ſub alia. Præterea ad commutationem magna ſententia, & prudentia opus eſt, vt æqualitas rei commutate cognoscat, quod in diſpenſatione non inuenitur. Denique ex negatione poteſtatis ad commutandum non inferunt negati poteſtatem ad diſpenſandum. Vt probat Nauar. §. in leuitico. notabili 27. à n. 1. & ſequentibus. Quia ſtare optime poteſt commutandi alicui poteſtatem ad diſpenſandum vota, quando cauſa legitima adest integrè relaxationis, ſecus verò quando ea deſicit. At eo caſu ſi poteſtatem habebit diſpenſandi. Ergo ex negatione poteſtatis ad commutandum non negatur poteſtas ad diſpenſandum. Ergo è contra ex affirmatione poteſtatis ad diſpenſandum non affirmatur poteſtas ad commutandum.

4. Cæterum veritas & probabilis eſt, conceſſa poteſtate ad diſpenſandum concedi poteſtatem ad commutandum. Sic Sotas lib. 7. de iuſt. q. 4. n. 1. Emanuel. Sa verbo voti diſpenſatio n. 19. Leſſi. lib. 2. c. 40. dub. 16. n. 108. in ſecunda editione Suar. lib. 6. de voto c. 12. n. 9. Layman. lib. 4. ſum. tract. 4. c. 3. n. 20. Baſil. Legion. lib. 8. de matrim. c. 10. n. 3. Auguſt. Barboſa 2. parte de poteſtate Epifcopi allegatio 37. n. 13. Et reſp. conſentit Sanch. ſupra relatis potentem diſpenſare poſſe ex præſum.